

Kui koolid läksid hariduseministeeriumi haldusse, sulges rüütelkond oma seminarid a. 1890 ümber. Kaarma sem. jäi kuni a. 1910.

Maakoolid pool ilmalikeks, pool kiriklikeks. Inspektorite ja pastori- te kaks võim. Pastor jäi koolide usuõpetuse revidendiks ning avaldas koolmeistritele kiitust ja laitus. Kihelkonnakoolijuhatajad köstritena pastori- te käpa all.

II.

1. Tartu Koolikomisjon asutas elementaarkoolide õpetajate ettevalmis- tamiseks õpetajate seminari. 7. ^{aug} Jaan 1828.

Saksakeelne kool perekondlik internaat, esiotsa 10 õpilasega. Linnade kasvamisega laienes.

Esimene direktor eestlane- Dietrich Heinrich J ü r g e n s o n Kreutzvaldi ja Fählmanni sõber: -Tööd " Über die Entstehung der beiden Hauptdialekten der ehstnische Sprache" ja "Kurze Geschichte der estn. Literatur. Ülikooli eesti keele lektor aastatel 1831-1841.

2. Seminar laienes järjest nii õpilaste, õppeaastate kui ka kava poolest. Kavas oli ka vene keel.

Aastast 1843 oli ta eesmärgiks: " valmistada õpetajaid avalikele kooli- dele ja olla esimeseks astmeks vene keele õpetajate ettevalmistamiseks Selleks määrati rikkalikult stipendiume.

2. Lõpuaastatel oli see väga tugev kool, millest kerge oli pääseda üli- kooli. Oli saksa vaimu kants.

Eesti keelt kavas ei olnud.

Sisemises elus valitses bursivaim- ideaaliks oli studeng. Aimati järele korporatsioone. Iga aastal korraldasid õpilased ametliku koosviibimise alkoholiliste jookidega, millest võtsid osa ka õpetajad. Need kandsid nimetust " Fuchssmare".

3. Ärkamisaeg tõi suuri muudatusi kooli vaimus. Sisse astus ka eesti õpilasi. C.R. Jakobsoni "Sakala" ja ta isamaa kõned tekitasid eestlas- tes rahvusliku vaimustuse. Eestlased nimetasid end "nooreestlasteks". Asjata võttlesid õpetajad selle vastu. Viimane inspektor Mäass, muidu

Seminaride
ulgemine

Maakoolid
pool vaimuliku
pool loomiku

Ilmalikuks

1. dir.

Kavas- ka
vene keel, ~~estn. keel~~
õpetus

Tõeliseks kooli 1843

Tugev kool

Bursivaim

C. R. Jakobsoni
mõju

dipool
muidu väga osav pedagoog tegi kõik mis võimalik, et nagu ta ütles, et "Sakala" ⁷ mürk noortes hingedes hävitustööd ei teeks. Aga ta sarnles kanale, kes oli pardipojad oli välja haudunud. Nooreestlus lokkas eesti õpilaste keskel.

Surm
4. Vene marurahvusluse tõusuga tuli seminarile surm. Vene valitsus nuuskis igalpool nihilismi. Seminar sattus riigivastasesse kuulsusesse. Ta suleti aastal 1889 ² ~~Kümme~~ aastat seisis ta äsja asutatud venese-minari direktori valve all, mille eest ta sai maksu 300 rubla aastas. 11 aastat töötasid saksa ja vene seminar samal ajal.

Silmapiistvamad
5. Silmapaistvamad eesti soost lõpetajad:

Gustav Garl Eduard Blumberg. Raamat "Heimatkunde" mis eesti keeles kandis nimetust "Juhataja kodu- ja isamaa tundmisele". Oli maateaduse õpikuks vallakoolis. "inagi õppisin sellest. Annatas välja 6 trükki.

Kirjanik ja õpetaja Friedrich Kuhlbars, kelle koolis õppis ka Jaan Tõnisson.

Kirjanik Jakob Pärn, "Oma toa ja oma loa" autor.

pedagoog ja pedagoogiline kirjanik Carl Niggol.

Kirikuõpetaja ja filosoof Rudolf Kallas.

Kunstnik Kristjan Raud.

Kirjanik Johann Kunder.

III

Slavofiilid
1 Marurahvusluse tõus Venemaal 1870 aastate ümber. Slavofiilide parool "isevalitsus, õigeusk ja vene rahvuslus". Kavatsus vähemusrahvad venestada rünnakuga. Kuberner Sahhovskoi.

Shahhovskoi
2. Enne kui teha koolid venekeelseteks, läks vaja suur kaader vene keelt mõistvaid kooliõpetajaid.. Shahhovskoi võttis üles vene õpetajate seminari asutamise üles juba a. 1871. Taheti asutada Tallinna. Raskusi koolimaja leidmisega. Ükski akslane oma maja selleks ei müünud. Tartus läks korda osta ühelt mõisnikult maja Laiäl uulitsal 28. Maja koolimajaks ei kõlbanud- suuremasse tuppa mahtus 34, väiksemasse klassituppa ~~xixxxx~~ maksimaalselt 18.- pooled poisid tulid nelja aasta kestel läbi kukutada.

Tartu

Loodi kinnine internaat umb umb 110 õpilasele. Kroonukulul 60 õp.
See võimalda kehvadel valida õpetaja kutset ja saada haridust.

Lurjevi õp. s /4 Nimeks "Jurjevi õpet. sem. *Kasari* *Ks eesti keel, isegi vene keele*"

Neli ajajärku
ajajärku

Ajajärk

4. Neli ajajärku. Esimene 1878- 1888- Liberalismi ajastu. Pidi võistle-
ma saksa seminariga- seetõttu tugev õpetajate koosseis. Direktor ukrain-
lane Kiievi ülik. filosoofia dotsent Zdanovits, kes oli saanud peda-
googilise hariduse Viinis Pestalozz kuulsa pooldaja Dittese pedagoogi-
umis. Vabameelne, rahvuslikult salliv -ergutas eesti rahvuslikke püüdeid
õpilaste keskel. Eesti keele õpetaja Mihkel Veske, ülikooli eesti
keeleelektor. Usuõpetaja pärastine Nõo õpetaja "artin Lipp. Ei keela-
nud eesti raamatute ja ajalehtede ~~xxx~~ lugemist. Läänliselt viisakas-
pidulikel juhtumistel kaeti vanemale klassile laud direktori ruumes

Age nooreestlus
ametlikult ohustatud

5. Õpilaste keskel võttis hoogu nooreestlus nagu Saksa seminaris. Kõik
tulised nooreestlased ja Jakobsoni tulised pooldajad. Nooreestlus
sai ametliku loaga seminaris pesa. Motoks: "Valgust rahvale".
Jakobsoni surma puhul direktor: "Teie suur juht on surnud."

Sakslased

6. Sakslased võtsid seminari vastu ^{*vihast*} põlgusega. Villigerode ei tulnud
õnnistama. Rahvuslikus vaimus nähti nihilismi. Opositsiooni asus ka
Jakobsoni erakond. Eesti pastorid vihkasid seminari nagu saksa omadki.
Pooldas ainult Jakobsoni erakond.

Süüdistused

Vene rahvuslased süüdistasid ^{*seminari*} ~~seminari~~, et ta venestamise heaks midagi ei tee
"Neue Deutsch Zeitung"
Tartu saksa lehes avalik süüdistus, et seminaris valitseb riigivas-
tane vaim ja nihilism.

Skandaal

^{*õpetaja*} Kuraator par. Stackelberg korraldas läbiotsimise. Direktor Zdanovits
saatis ta peale ~~xxx~~ kaebuse, et ta on talitanud ebapedagoogiliselt.
Hiiglaskandaali tagajärjel lendasid mõlemad direktor kui ka kuraator.

IV

Reaktsioon

1. Algas must raktsioon venestamise pealesundimise, luterlaste tagakiu-
samisega, kloostrikorraga ja ränkade karistustega. Kuraatoriks Balti-
maade suurim venestaja, kuberner Sahhovskoi paarimees Mihhail Kapustin
Seeasus elama seminari hoonesse ja tegi puhta töö. Mihkel Veske ja
artin Lipp vallandati. Veske ka ülikoolist ja saadeti Kasani ülikooli.

Kapustin

*Satalovi
ja näb Tihomi-
rovi*

2. Algas ka ^hTihhomirovi ja ^UIvan Satalovi ajajärk.

Esimene direktor Feodor Jevdokimovitc Tihhomirov 1883- 1891 -väiklane bürokraat ^{ja pedant} luurava pilguga ja läbi nina nohiseva häälega- Hrapovitski.

Kloostrikord. Linna pääses ainult kaheks tunniks eralubadega. Päevas viis korda loendusi, kas kõik on kohal. Väiksema vääratuse eest kas võeti ära stipendium või heideti välja.

Mil Tihhomirovi

Järgmiseks direktoriks 1891/-1894. suurejooneline mees ja hea pedagoog ^{Mil Tihhomirovi} ja aga suur karjerist- ajas edasi endist poliitikat, tehes vaid mõningaid parandusi. *turni 3 aastaks guim. direktoriks.*

3//PTegelikuks diktaatoriks//^V vene keele ja vene ajaloo õpetaja Ivan Boginovitc Satalov. Marurahvuslane -kes koos ülikooli rektori Budilovitci ga ja ajaloo professoriga Viskovatoviga moodustasid venestamise poliitjuhtkonna, kes lootsis läbi viia täie venestamise 15 aasta jooksul. Ehtne politruki kuju. Tema valitses seminari ja tema ajastut võib nimetada ^VSatalovi ajastuks.

4. Satalov püsis ka järgmise direktori Mihhail Abramovitc Serkovi ajal kuni viimaks direktor tema peale kuraatorile kaebuse saatis ja ta 1908 ümber paigutati Lätimaale rahvakoolide inspektoriks.

Väliselt lohakas- laisk- puudusid kolm eset -taskuraamat, taskukell ja taskurätik. Kasvatamatu, sõimas õpilasi labaselt - meelituseks "durak".

Kõige vihatum mees seminaris- - Harjuke" tõmbi näpuga". Tema truuks abiliseks fanaatiline preester Rahmaninov, kes seminari aktusekõnes nimetas luterlasi "umbrohuks" mille saatan ise on külvanud.

Venelasedolid eesõigustatud seisukorras, kuid neid oli nii vähe nagu rasvatilke sandi leemekatlal. Seetõttu täitus seminar luterlastega.

V.

1. Direktor Serkovi ajal sammuti möödukuse poole. Algul valitses veel ^VSatalov kõva käega. Siis hakkas koolikorra pehmenemine. Serkov oli apaadne ja armastas rahu. Ta oli umbusklik ja kinnine ja õpilased teda kitsmuse pärast ei armastanud, nimetades "juudiks".

2. ~~1905~~ Revolutsiooni päevil 1905 laskis ta korra täiesti käest minna. Kartes skandaale ei võtnud revolutsiooniliste rahurikkujate vastu Abinõusid. Vallandati seepärast kuraator Prutsenko poolt päevapealt.

3. Pärast Serkovi mitu direktorit vahelduvat põhimõtetega- algul liberaalne Vassilkov, siis marurahvuslane Troitski ~~XX~~ kes läks tagai Tihhomirovite Satalovi ajastusse.

4. Seminar suleti saksa okupatsioonivõimude poolt a. 1917.

VI

1 Venestamise poliitika 1 oli täiesti fiasko. Satalovil õnnestus ainult mõnda üksikut oma õnge ~~X~~ P otsa tõmmata. Täitus piibli ütlus juutide tagakiusamiskohta Egiptuses: "Mida rohkem neid kiusati, seda rohkem neid sai. Kasvandikud viisid kaasa seminarist vene vaimu vihkamise.

2. Nooreestluse vaim, millele pandi alus Zdanovi ajal- kestis edasi kuni seminari lõpuni. Kasvandikud kasvandikud kasvatasid ise üksteist. Kui tuli Tihhomirov, oli alles veel kolm Zdanoviaegset klassi. ja neilt läks eesti vaim enertsia teel edasi. Õpilaste autoriteediks oli lõpuklass, kelle järele joondusid kõik teised. Kuna elati internaadis koos, oli lõppklass suuna määrajaks. "vene nime ~~XXX~~ asendati " eestiga"

3. Peterson -Sandersi vastuhakkamine a 1889.

Oli tulnud venestamise käsk- kooliõs õppekeeleks vene keel. Kolmas klass leidis, et see käib pedagoogiliste põhimõtete vastu. Otsustati saata hariduseministrile märgukiri ja see talle ära seletada. Tuttav "Peterson Sanderi mässu nime all. Sanders keelegeenius- õppis omal käel prantsuse, soome, ladina, itaalia ja kreeka keele ja kirjutas eesti kirjanduse ajaloo.

Mässu kirjeldus.

Seminari hümn.

4. Tartu seminaristidel mitu eriomadust:

suur armastus ramatu ja edasiõppimise vastu.

Kõva töö ja distsipliini nõudmine. Võitluses vene vaimu vastu omandatud suur iseseisvas ja iseteadvus Valmis konfliktideks inspekt . ja pastor.

Ilmalik joon

Seetõttu antagonism pastorite ja seminarist tulnud kooliõpetajate vahel M. Eiseni otsus seminari sulgemisel. Vaan Lattiku attak veel iseseisvuse ajal.

VII

Tartu seminaristid tõid kooliellu uue vaimu. Vabastasid kiriku mõju alt. Kadus lõmmitamine pastoraadi ees. Võitluses venestajatega omandat suur iseseisvus. Kool oli tol ajal võitluse tallermaaks. Ühel pool saksa aadel ja vaimulik seisus ja vaimuli seisus sjandeid kestnud võimuga, ~~xhxxhxxhmpnnh~~, mis nõudsid alistumist, sõnakuulmist ja aupakkumist teisel pool Vene maailma laiutamise ja venestamise tung. Seminaristid moodustasid kolmanda jõu- nad olid ärkva rahva/~~lääs~~lõ tõusu j eest võitlejad ja pedagoogiliste ideede kandjad.

Nemad moodustasid kaadri

Sajandi vahetusel vallutasid na kihelkonnakoolid, sest pärast Valga seminari sulgemist aastal 1890 uusi kõstreid kihelokonnakoolidesse ei tulnud.

Nemad lõid selle kaadri mis juhtis, mis sisuliselt juhtis rahvakooli arengut iseseisvas Eestis.

Saksa, vene & eestl seminarid Kalmi ühist joont. vene seminarid 9.
Tart õp. sem. Kokkuvõte. *peab: püüsi vahetlus vene vene ja lühike vastus*

1. Kogutud andmete järgi lõpetanud Tartu vene seminari 351 õpetajat.
Neist läinud edasi ülikooli 61 isikut ja mitmed õpetajate instituuti.

2. Valdav enamus teenis neist iseseisvuse ajal koolijuhtajana ja õpetajate-
tena, moodustades tugeva pedagoogilise kaadri ja mõjutades eesti rahva-
kooli arengut.

3. Juhtivail kohtadel hariduse alal on olnud neist:
kaks hariduseministrit- Johann Kartau ja Aleksander Jaakson.
Hariduseministri abiks ühtlasi koolivalitsuse direktorik Ernst Murdmaa,
pärasti Õpetajate Liidu sekretär ja Kasvatuse peatoimetaja.
Koolivalitsuse direktoreiks ja ~~Hariduse~~ Kustav Ollik ja Paul
Mägraken.

Noorte ja Vabahariduse osakonna direktoriks kol Johann Vellerind.
Majanduseosakonna direktorik August Uuli, Teaduse ja Kunsti os-
konna juh Karl Raljo

4. Seminar on annud 19 koolinõunikku, kelledest pikemat aega on olnud
ametis: Tallinn- Kr. Prüller, Harjumaa Jaan Johanson, Virumaa Mart "Teos"
.Hans Linsi, Järvamaa Mart Ulk, Tartu Gustav Reial, Aleksander Kurvits
August Kaalep, Pärnumaa- Juhan Tõõtsi ja Markus Univer, Viljandimaa
ja Pärnumaa Märt Raud, kokku 11 meest seega üle 50 protsendi.
Neist on küüditatud Virumaa Linsi ja Aleksander Kepp.

Usai (Peterson).
(Tallinn)

5. 3 seminari direktorit: ~~Jaan~~ Tartu seminari direktor Jaan Port, Lääne-
maa sem. dir. Õunapuu ja Kaarma seminari dir. Joh. Kirotar,
vene seminari õppejõud Ilja Prostakov, Ivan Troitski, Karl Linnamägi
ja Paul Sirotkin ~~estl~~ *& eestl* sem õp. Leht.

6. Rida kooliõpikute autoreid: Aug. Maramaa, Aug. Raud, Kristjan Prüller,
Jaan Port, Aug. Kepp, Gustav Reial, Elmar Araste, Enn Murdmaa, Voldemar
Tamman, Ado Rull, Ernst Peterson, Martin Okas, hr. Leht j. t.

7 Üle 10 gümnaasiumi direktori: Jakob Vestholm oma eragümnaasiumiga, Mihkel Varrik Viljandi "ariduseseltsi gümnaasiumiga, Pärnu ühisgüm. dir. Oskar Mälk, Mustvee güm. dir. Gustav Tooming, Viljandi linnagüm. dir. Ruubel, Põltsamaa güm. Aug. Schulzenberg. Prantsuse kolledz Vaarask j. t.

8 6, ülikooli õppejõudu: Jaan Kopvillem, Ed. Margus, Aleksander Kink, Hans Kruus, Arkitekts Kuressaare eestlane akadeemin Poleschtshuk

9. 6 kohtunikku, nende hulgas Riigikohtu liikmed Albert Väärsi ja Mihkel Klaassen ja Viljandi ringkonnakohtu esimees Jaak Tepandi.

5 ^{adv.} ~~kuulajat~~ advokaati (Aun ja Aronson)

2 arsti, 2 metsaväelast, 3 inseneri, 20 äri- ja pangategelast, 2 Y ametnikku, 1 laevakapten, 1 maamüüja, 7 valla-
sekretäri. 113 kohta muudavad arbu, Kulu nel päeva lõp laenu
Kõrgemaid ametnikke teistes ministeeriumis:

Tööstuse ja kaubanduse ministri abid Põlevkivi, Raud ja prof. Al. Kink.

Välisministeeriumi vene osakonna juh. David Saarva.
rida Riigikogu liikmeid.

(õrn sõna)
Kirjanikud: Jakob Tamm, Gustav Vulff-Õis, Tõnu Sander. Ernst Peterson Säreava, Mart Tiirats-Mõtslane, Mulgimaa laulik Hendrik Adamson, Markus Univer. (Su põhjamaa päikese kullast)

Heliloojad Edor Vettõk ja August Kiiss.

viilikuustatud
Pleemaa
Eindpere

7 ~~valla sekretäri~~

Matti on saanud ka kirikud, eriti apostlik õigeusu oma- 13 preestrit, luterlased 2 kirikuõpetajat - Kima ja Villem Tubin.

1. valivõimustatud järele - Jaan Ruus

Rida Vabadusesõja sangareid, kes omasid Vabaduseristi:
kindralid Aleksander Jaakson ja August Traksmann. kolonelid Joh. Vellerind ja Oskar Plaks, major major Peeter Kolt, kaptenid Peeter Nõmm Ernst Rungi

Tark vene
seemur
võitlus vene
vaenu ja laenu